

Folkekirkens mellemkirkelige Råd

Sekretariatschefens Årsberetning 2008

Ved Sekretariatschef i Det mellemkirkelige Råd Jørgen Skov Sørensen

Hvad er Folkekirkens mellemkirkelige Råd? Rådets eksistensberettigelse relaterer sig til Lov om folkekirkens økonomi, hvortil bekendtgørelsens § 9 konstaterer, at der nedsættes et Råd, Det mellemkirkelige Råd, ”til at varetage folkekirkens mellemkirkelige opgaver på landsplan, herunder til at tage stilling til folkekirkens medlemskab af nationale og internationale kirkelige organisationer...”. Så langt så godt. Men hvad er det lige, det betyder?

Rådet har siden det blev initieret for snart 20 år siden lagt sig fast på en bestemt rutine og har taget bestemte opgaver til sig, men såvel det kirkelige landskab herhjemme som den internationale sammenhæng, folkekirken er en del af, har ændret sig substantielt på de 20 år, der er gået, og måske er det på tide at overveje, hvad Folkekirkens mellemkirkelige Råds identitet både er og bør være her små 10 år inde i det 21. århundrede.

Vigtige repræsentanter for de kirkelige og teologiske kredse, som på det kraftigste tog afstand fra dannelsen af et mellemkirkeligt råd i folkekirken i 80’erne og 90’erne, fortæller i dag, at det er nødvendigt med et organ i folkekirken, som varetager de internationale og nationale mellemkirkelige kontakter. Samtidigt er kirkelige retninger i folkekirken, som traditionelt ikke har ønsket at indgå i mellemkirkeligt arbejde, på banen med stort engagement netop i det mellemkirkelige. Arbejdet med migrantkirker i Danmark, som beskrives nedenfor, er måske det bedste eksempel herpå.

Folkekirkens mellemkirkelige Råd har i 2008 nedsat et lille underudvalg, Udvalget vedr. MKRs identitet og plads i folkekirken – eller i daglig tale bare ID-udvalget. Hvordan ser den øvrige folkekirke på Rådets arbejde, og udnyttes det kirkelige og teologiske potentiale, som over årene er bragt til torvs og fremdeles genereres af Rådets aktiviteter og kontakter i ind og udland? Hvordan varetages ”folkekirkens mellemkirkelige opgaver på landsplan” bedst muligt med de midler og ressourcer, der er til rådighed? Og hvordan formidles Rådets arbejde bredest muligt i folkekirken?

ID-udvalget har med rådsmedlem for Ribe Stift, Lars Bom Nielsen, som formand, begyndt sit arbejde i 2008 og fortsætter ind i 2009. Opgaven løses blandt andet gennem interviews med to af folkekirkens biskopper samt nogle af de politiske og organisatoriske interessenter, som er i berøring med Folkekirkens mellemkirkelige Råd. En rapport forventes at foreligge medio 2009 og vil danne baggrund for det nye Råd, som forventes at konstituere sig pr. 1. april 2010.

Rådet

Rådet har afholdt fire ordinære møder i 2008 samt et ekstraordinært til drøftelse af forslag om indførelse af permanente stiftsråd, hvortil Rådet blev bedt om at afgive høringssvar (jf. nedenfor). Året har på mange områder været et konsolideringsår for Folkekirkens mellemkirkelige Råd. 2007 afsluttede en omfattende organisationsanalyse og Rådet besluttede at iværksætte en række omlægninger af arbejdsgangen mellem Råd, arbejdsgrupper og sekretariat. Formålet var først og fremmest en administrativ forenkling, som kunne frisætte kræfter i de enkelte enheder til at udføre centrale opgaver hurtigere og mere effektivt.

Omlægningen betød først og fremmest en reduktion i antallet af de administrationstunge rådsmøder fra normalt 6 ordinære til 4 ordinære møder om året. Sammen med denne reduktion skulle der skabes en kultur, hvor sager af sekretariatsadministrativ karakter blev fjernet fra Rådets bord, og Rådet ønskede at bestræbe sig på at arbejde med overordnede problemstillinger af en karakter, som umiskendeligt hører hjemme i Rådets regi. Samtidigt skulle der lægges mere kompetence ud i arbejdsgrupper, som fik mulighed for at tage selvstændige beslutninger indenfor de rammer, Rådet fastlagde og med ansvar overfor Rådet.

Der er i Rådet bred enighed om, at fornyelserne er til det bedre. Rådet har gennem 2008 haft en række gode gennemgribende og overordnede drøftelser af problemstillinger, som vedrører det mellemkirkelige arbejde nationalt og internationalt. Det har ikke faldet Rådet vanskeligt at tilpasse sig de nye arbejdsformer, og medlemmerne har fornemmet et større overskud til at gå i dybden med en række af de grundlæggende sager, som tidligere ikke fandt plads på dagsordenen grundet mindre signifikante men presserende administrative enkeltsager.

For at kompensere for den generelle orientering, der normalt finder sted fra sekretariatet til Rådet på selve møderne, og som med omlægningen er blevet reduceret i takt med reduktionen i antal af rådsmøder, er der i 2008 etableret et simpelt, elektronisk ”nyhedsbrev”, som sendes fra sekretariatet til Rådets medlemmer ca. en gang månedligt. Heri orienteres der om administrative sager, som sekretariatet har taget hånd om, og om udviklingen i opfølgningerne fra Rådsmøderne.

Rådets formandskab, som udgøres af formand Paul Verner Skærved, næstformand Ruth van Gilse samt kasserer Jakob Dahl, har tillige i 2008 ført en stram mødepolitik med møder ca. tre uger inden hvert rådsmøde, hvor dagsorden drøftes og fastlægges, og der tegnes skitser til formandskabets indstillinger til Rådet i de enkelte sager. Også dette har bidraget til en mere strømlinet og systematisk arbejdsproces i Rådets arbejde.

Lovforslag om stiftsråd

En fremtrædende sag, som Rådet har behandlet i 2008 er planerne for etablering af stiftsråd i landets 10 folkekirkelige stifter. Da Rådet – udover biskoppernes to repræsentanter - er sammensat af valgte medlemmer fra de ti stifters nuværende mellemkirkelige stiftsudvalg, som foreslås nedlagt med de nye strukturer, har de kommende strukturer afgørende betydning for Rådets sammensætning og arbejdsvilkår lokalt, og Rådet har derfor engageret sig. Kirkeministeriet sendte udkastet til lovforslag om stiftsråd i høring blandt en række folkekirkelige aktører og institutioner tidligt på året, og Rådet fandt problemstillingerne så vigtige, at man valgte at indkalde til et ekstraordinært rådsmøde i marts, hvor Rådet drøftede udkastet og formulerede hovedlinjerne i et hørings svar.

Rådets indstilling kunne formuleres i to hovedpunkter: dels et ønske om, at det mellemkirkelige arbejde lokalt blev indskrevet som en af de nye stiftsråds faste opgaver, dels at det blev obligatorisk at nedsætte underudvalg under de enkelte stiftsråd, som specifikt skulle arbejde med mellemkirkelige opgaver under ansvar overfor Stiftsrådet. Rådets første indstilling blev hørt og stiftsrådene har nu de mellemkirkelige opgaver indskrevet i det lovforslag, der ved udgangen af 2008 var til førstebehandling i Folketinget. Derimod har der ikke været lydhørhed overfor indstillingen om at nedsætte obligatoriske underudvalg for mellemkirkelige opgaver. Her er det i lovforslaget op til det enkelte stiftsråd at organisere sig lokalt. Rådet afventer med interesse udviklingen i 2009.

Mødet med stiftsudvalgene

Rådets vedtægter § 11 slår fast, at Rådet selv fastsætter arten og omfanget af sin virksomhed ”efter høring af de mellemkirkelige stiftsudvalg...”. Der finder naturligvis en løbende udveksling sted mellem Rådets medlemmer og de mellemkirkelige stiftsudvalg, der hører hjemme i det enkelte medlems stift. Dette er i sig selv en vigtig del af den lokale forankring, Rådets arbejde bør have, og et fundamentalt element i den høringsproces, vedtægterne fordrer.

Der er imidlertid herudover tradition for, at en årlig ”høring” foregår på et fællesmøde for alle interesserede medlemmer af de mellemkirkelige stiftsudvalg, hvor der er mulighed for over to dage at sætte fokus på udvalgte emner til inspiration for deltagerne og for Rådet i dets videre arbejde. Rådet havde i 2008 til mødet, som fandt sted den 5. og 6. september i Fredericia, valgt at fokusere på netop samspillet mellem Rådet nationalt og stiftsudvalgene lokalt samt på forskellige former for venskabsrelationer mellem sogne og stifter i Danmark og udenlandske menigheder.

Deltagerantallet på disse årligt tilbagevendende møder svinger en del alt efter emnernes appel til medlemmerne af de mellemkirkelige stiftsudvalg. Selvom der altid sættes velovervejede, relevante og interessante emner på dagsordenen, rammer Rådet nogle år plet med hensyn til interesse og behov, mens andre år ikke nyder den store interesse. Mødet i september 2008 talte et godt fremmøde og evalueringerne efter mødet viste tydeligt, at der var tilfredshed med arrangementet. Dog forlyder det fra flere sider, at tidspunktet på året for nogle potentielle deltagere kan være en hæmsko for deltagelse. Rådet forsøger sig derfor i 2009 med at lægge mødet med stiftsudvalgene i februar.

På længere sigt ville det være ønskeligt med større deltagelse generelt på disse møder. Ikke blot er møderne en unik lejlighed for medlemmer af stiftsudvalgene over hele landet til at udveksle erfaringer og gode ideer, men møderne er også en unik mulighed for Rådets medlemmer til at gøre sig bekendt med, hvilke tanker og ideer, der rører sig på det lokale plan, og til at bygge bro så vidt og så bredt dette lader sig gøre mellem det lokale og det nationale arbejde.

De forventede ændringer i folkekirkens strukturer, oprettelsen af stiftsråd, kan - såfremt loven kommer på plads - få betydning for kommunikationen mellem Rådet og det lokale mellemkirkelige stiftsarbejde. Det er sandsynligt, at disse ændringer vil afspejles i den måde disse møder arrangeres og gennemføres på, idet der i lovforslaget lægges op til en uensartet struktur med mellemkirkeligt selvstyre i de enkelte stifter. Rådet og sekretariatet står parat til at tage denne udfordring op.

Arbejdsgrupper

Indførelsen af bredere og mere principielle drøftelser i Rådet medførte, at de af Rådet med eksterne medlemmer nedsatte arbejdsgrupper, der har til opgave at følge og udvikle arbejdet med og i de internationale organisationer, folkekirken er medlem af, har fået mere beslutningskompetence. De gamle strukturer var præget af en vis træghed, hvor sager til afgørelse kunne tage flere ture mellem Råd og arbejdsgruppe, inden en endelig beslutning blev taget.

I 2008 har arbejdsgrupperne søgt at pejle sig ind på en arbejdsgang, hvor man inden for rammerne af de principielle beslutninger, som Rådet tager, udfylder den plads, den enkelte arbejdsgruppe er sat til at varetage. En lang række sager i arbejdsgrupperne har karakter af at være rutinesager, som ikke har principiel karakter, men også sager, som har mere substans kan nu afklares i arbejdsgrupperne, for så vidt at beslutningerne, der tages, ikke kolliderer med Rådets overordnede linje og de retningslinjer, som er givet i bekendtgørelsen og forretningsordenen for Rådets arbejde.

Støder arbejdsgrupperne imidlertid på problemkomplekser, som har mere principiel karakter, eller måske endog kan tænkes at have et kontroversielt indhold set fra en bredere folkekirkelig synsvinkel, hvilket arbejdet i de internationale organisationer ofte kan have, er det op til den enkelte arbejdsgruppes formand at afgøre, hvorvidt spørgsmålet skal behandles i Rådet. Således står arbejdsgruppen gennem formanden, der altid er et rådsmedlem, til ansvar overfor Rådet, som orienteres gennem referater og mundtlig opfølgning på de fire rådsmøder. Denne ordning og struktur har nu fungeret i hele 2008 og synes at have konsolideret sig på et passende niveau.

Rådet opererer med fire arbejdsgrupper, som beskæftiger sig med forhold, der hidrører de internationale organisationer, hvor folkekirken er medlem, Kirkernes Verdensråd, Det lutherske Verdensforbund og Konferencen for europæiske Kirker. Indtil 2008 lå arbejdet med Leuenberg Kirkefællesskabet i Den teologiske Arbejdsgruppes regi (se nedenfor) men er i 2008 oprettet som selvstændig arbejdsgruppe, der udover Leuenberg også beskæftiger sig med spørgsmål vedr. Porvoo Fællesskabet, hvor folkekirken har observatørstatus.

Den teologiske Arbejdsgruppe er en tværgående arbejdsgruppe, som beskæftiger sig med dogmatiske spørgsmål, der måtte opstå i forbindelse med medlemskabet af organisationerne, eller andre teologiske emner af mellemkirkelige interesse for folkekirken. De arbejdsgrupper, der relaterer sig til de internationale organisationer mødes under den nye struktur mellem 2 og 4 gange årligt, mens Den teologiske arbejdsgruppe mødes, når det skønnes nødvendigt – typisk et par gange årligt.

Kommunikationsudvalget

Rådet har nedsat et permanent særligt udvalg, som beskæftiger sig med Rådets kommunikation. Udvalget har tidligere eksisteret under navnet ”Informationsudvalget” men man valgte i 2008 at skifte navn til ”Kommunikationsudvalget” for at indikere en højere grad af gensidighed i Rådets kommunikation med omverdenen. Overgangen til elektronisk kommunikation gennem *Church News from Denmark* og *Nyt fra Folkekirkens mellemkirkelige Råd* i 2007 har medført en højere grad af interaktion mellem sekretariatet og målgruppen for de to publikationer – særligt Rådets engelske nyheder afføder en del kommentarer fra internationale læsere, og giver dermed et lidt klarere billede af målgruppen for denne publikation.

Yderligere på kommunikationssiden, har udvalget arbejdet med en styrkelse af Rådets synlighed i det kirkelige landskab gennem en præcisering af Rådets forankring som et folkekirkeligt organ. Således er det besluttet i udvalget og bekræftet i Rådet, at det vil være formålstjenligt i højere grad at anvende navnet ”Folkekirkens mellemkirkelige Råd” for at fastslå Rådets eksplicitte folkekirkelige identitet og tilhørsforhold. Skiftet er umiddelbart implementeret på Rådets brevpapir og hjemmeside.

Synliggørelse har også stået på dagsordenen i forhold til Rådets rolle i forbindelse med en ny, officiel folkekirkelig udgave af hjemmesiden folkekirken.dk. Processen for relancering af folkekirken.dk tog fart med ny bestyrelse og ansatser til ansættelse af en daglig leder af hjemmesiden i 2008. Rådet ønsker, at folkekirkens mellemkirkelige arbejde bliver synliggjort på folkekirkens nye hjemmeside, og at det afspejles, at Rådet og det mellemkirkelige engagement, som udspiller sig i Rådets regi, reflekteres som den officielle instans i folkekirkens strukturer, Rådet er. Sekretariatet arbejder tæt sammen med bestyrelsen for folkekirken.dk vedr. et potentielt samarbejde mellem Rådet og folkekirken.dk, et samarbejde, der rækker ind i 2009.

Et konkret tiltag fra Kommunikationsudvalget i 2008 er et samarbejde med Det Kgl. Vajsenhus og Bibelselskabet om ny-oversættelse og udgivelse af 50 danske kernesalmer til engelsk. Menigheder særligt i de større byer rundt om i Danmark oplever oftere og oftere, at der ved kirkelige handlinger og fra tid til anden ved ordinære gudstjenester er international deltagelse. Folkekirkens mellemkirkelige Råds sekretariat har gennem en årrække søgt at besvare de mange henvendelser, der kommer vedr. engelske oversættelser af danske salmer, men de foreliggende oversættelser er generelt af en lav standard og en samlet ny-oversættelse og -udgivelse er betimelig.

Det primære sigte med en udgivelse er således brugen ved gudstjenester og kirkelige handlinger i folkekirken, mens distributionen af dansk salmedigning blandt et bredere internationalt publikum er en anseelig sidegevinst. Samarbejdet mellem de tre organisationer rækker ind i 2009, hvor projektet forventes færdiggjort. Der er tale om et kommercielt projekt, hvor Bibelselskabet er primus motor, og hvor udgifterne skal dækkes ind via ordinær salg.

Nationale mellemkirkelige kontakter

Folkekirken er medlem af Danske Kirkers Råd, der som paraplyorganisation samler 16 kirkesamfund i Danmark. Folkekirkens mellemkirkelige Råd administrerer folkekirkens medlemskab af Danske Kirkers Råd og udpeger repræsentanter til de styrende organer. Således sidder Rådets formand, Paul Verner Skærved, og medlem af Rådet, Ann-Mari Sundin, i Danske Kirkers Råd for folkekirken - sidstnævnte også i forretningsudvalget. Rådet lægger i engagementet i Danske Kirkers Råd vægt på, at folkekirken som majoritetskirke viser vilje til og interesse i at indgå i et samarbejde med andre, mindre kirkesamfund i Danmark, hvor opgaverne løftes bedst i flok, og hvor et samarbejde er til gavn for alle parter.

Rådet har ikke i det forløbne år igangsat systematiske bilaterale kontakter med andre kirkesamfund i Danmark. Kontakten til andre kirker er først og fremmest varetaget gennem Danske Kirkers Råd. Konkret har Folkekirkens mellemkirkelige Råd – udover det generelle mellemkirkelige arbejde som det udspiller sig i Danske Kirkers Råd - været engageret i to arbejdsgrupper under Danske Kirkers Råd i 2008: Den teologiske Arbejdsgruppe, som har arbejdet med ekklesiologiforståelse i en dansk, mellemkirkelig sammenhæng, en opgave, som grunder i Kirkernes Verdensråds ekklesiologiske arbejde. Sekretariatets teologiske medarbejder Jan Nilsson sidder med i denne gruppe. Yderligere har Rådet været engageret i Danske Kirkers Råds Klimagruppe (jf. nedenfor) gennem Kommunikations- og Europasekretær Kirsten Auken.

Migrantmenigheder

Migrantmenigheder, dvs. menigheder, som har deres ophav i og en vis tilknytning til kirker udenfor landets grænser, er et stigende fænomen i Danmark. En undersøgelse i 2004 konstaterede, at der var omkring 150 sådanne menigheder på landsplan. Nogle af disse nye kirker arbejder helt selvstændigt mens andre nyder et større eller mindre samarbejde med de lokale sognemenigheder og i nogle tilfælde med frie folkekirkelige organisationer, som har dedikeret en del af deres ressourcer til arbejdet med kristne migranter.

Biskopperne spurgte tilbage i slutningen af 2006 Folkekirkens mellemkirkelige Råd til muligheden af at gennemføre en systematisk undersøgelse af migrantkirkers udbredelse i Danmark samt af omfanget af samarbejde mellem sogne og migrantmenigheder på landsplan. Rådet arbejdede gennem 2007 med forskellige modeller for en sådan undersøgelse og besluttede at indgå i et teknisk samarbejde med Kirkernes Integrationstjeneste, KIT, en fri kirkelig organisation med betragtelig erfaring på området.

Det blev tidligt i processen besluttet, at der - for at få et så bredt bagland for undersøgelsen og projektet som muligt - måtte inviteres på tværs i det folkekirkelige miljø. På denne baggrund kom styregruppen bag projektet til at bestå af repræsentanter fra Grundtvigsk Forum, Indre Mission, Kirkefondet, Kirkeligt Centrum, Landsforeningen af menighedsråd, Stiftelsen Areopagos samt Tværkulturelt Center. Herudover placerede Rådet også et medlem fra egen midte i styregruppen, lektor og medlem af Rådet Hanna Broadbridge, således at stifternes mellemkirkelige udvalg herigennem var repræsenteret. Biskop i Haderslev Stift, Niels Henrik Arendt, blev af biskopperne udpeget til formandsposten for styregruppen.

Udover denne folkekirkelige sammensætning, valgte Rådet at inddrage repræsentanter fra Den romersk katolske Kirke i Danmark samt de mellemkirkeligt sammensatte paraplyorganisationer Dansk Missionsråd og Danske Kirkers Råd med den begrundelse, at migrantmenigheder ikke skelner skarpt mellem konfessionerne, som det traditionelt har været praksis i en dansk sammenhæng, men at mange har et mere pragmatisk forhold til det kirkelige landskab. Ydermere er mange migrantmenigheder tilknyttet Den romersk katolske Kirke i Danmark ark, hvorfor det var naturligt at inddrage repræsentanter herfra.

Der var således tale om en historisk bredt sammensat gruppe af interessenter – ikke alene konfessionelt, men også når man ser på deltagelsen fra forskellige grupperinger og kirkelige retninger indenfor folkekirken. Bredden konfessionelt og folkekirkeligt peger i retning af, at ”Folkekirken og migrantmenigheder” - som projektet blev navngivet – potentielt kan bane vejen for et mere handlingsorienteret mellemkirkeligt engagement, der kan samle brede kredse fra folkekirken om emner, alle kan se vigtigheden af at beskæftige sig med.

Projektet har under daglig ledelse af konsulent Elisabeth Krarup de Medeiros fra Kirkernes Integrationstjeneste gennem 2008 indsamlet dokumentation om 214 migrantmenigheder i Danmark, altså en substantiel stigning siden undersøgelsen i 2004. Samtidigt er det blevet konstateret, at der eksisterer et udbredt samarbejde mellem sogne og migrantmenigheder omkring lån og udleje af lokaler til gudstjenester og møder rundt om i landet.

Projektets undersøgelser er dokumenteret i publikationen Migrantmenigheder.dk og på hjemmesiden www.migrantmenigheder.dk, som også indeholder praksisorienteret idé- og ressourcemateriale. Begge medier blev lanceret ved en konference på Vartov i København den 7. januar 2009. Ønsket med undersøgelsen og dens resultater er at medvirke til en bevidstgørelse af folkekirkens menigheder om migrantmenighederne som væsentlige dele af dansk kirkeliv i dag. Det er nu op til folkekirkens stifter, provstier og sogne, samt de frie kirkelige organisationer at bruge undersøgelsens resultater og materialet, som foreligger på bedst mulig vis i det lokale arbejde.

Projektet blev støttet økonomisk af Integrationsministeriet, folkekirkens 10 stifter, de medvirkende frie kirkelige organisationer, Den katolske Kirke i Danmark, Folkekirkens mellemkirkelige Råd samt Danmission og Evangelisk Alliance. Uden denne eksterne støtte ville projektet ikke være gennemført.

Grøn Kirke - klimaarbejdet

Et andet mellemkirkeligt tiltag, som rummer et lignende mål af bred forankring, ejerskab og handlingsorienteret dynamik i en folkekirkelig sammenhæng er engagementet i Grøn Kirke. Rådets engagement heri udspringer især af Arbejdsgruppen vedr. Konferencen for europæiske Kirker, men

går i stigende omfang gennem Danske Kirkers Råds klimaarbejdsgruppe. Emner som klima og miljø oplever i disse år stigende interesse i den politiske debat og står højt på den internationale dagsorden. Kirker i vore nabolande, særligt Tyskland, Storbritannien og de nordiske lande, har gennem nogen tid beskæftiget sig med kirkens rolle i klimadebatten, og det er gennem Rådets løbende kontakter til disse kirker, at den kirkelige klimadebat er endt på Rådets bord i første omgang.

Der har imidlertid i Danmark vist sig en udbredt interesse for emnet – ikke alene i folkekirkelige kredse men bredt mellemkirkeligt. Rådets arbejde med klima og miljø er derfor forankret i Danske Kirkers Råd, hvor kirkesamfund og organisationer på tværs af kirkeligt tilhørsforhold arbejder med bevidstgørelse og praktiske tiltag på klimaområdet. Folkekirkens mellemkirkelige Råd var i 2008 gennem engagementet i Danske Kirkers Råds Klimagruppe stærkt involveret i udgivelsen af *Grøn Kirke* avisen, som med udgangspunkt i det internationale kirkelige arbejde i 2008 manifesterede klimaarbejdet som et område, der vækker kirkernes opmærksomhed.

Grøn Kirke avisen arbejder såvel teologisk som handlingsorienteret med klimaudfordringerne og har fundet særdeles bred opbakning i det kirkelige landskab. Således blev avisen præsenteret på en stand ved årsmødet for Landsforeningen af menighedsråd i maj måned, og de 6000 trykte eksemplarer er på meget kort tid distribueret ud i kirker og sognegårde. Avisen blev lanceret samtidigt med en hjemmeside www.gronkirke.dk, som løbende opdateres med nye tiltag og aktiviteter i kirkeligt regi i Danmark og internationalt. Et diskussionsforum på internettet for kirkernes nationale og internationale arbejde med klima og miljø administreres med kræfter fra Rådets sekretariat.

En national konference arrangeret af Folkekirkens mellemkirkelige Råd i samarbejde med Aarhus Stift og med international deltagelse satte i Markuskirken i Århus kød og blod på udfordringerne og samlede bred deltagelse fra mange dele af dansk kirkeliv. Klimaminister Connie Hedegaard var hovedtaler ved konferencen, hvor hun talte over kirkens positive rolle i klimaarbejdet. Denne konference og udgivelsen af *Grøn Kirke* avisen og hjemmesiden www.gronkirke.dk har været medvirkende til, at en lang række sogne og menigheder sammen med flere frie folkekirkelige organisationer har sat emnet på dagsordenen. Klima var således hovedemnet for *Økumenisk Efterårskursus* i 2008, hvor fokus var på den inspiration, kirkerne i Danmark kan hente fra klimatiltag i de britiske kirker.

Endelig arbejdes der nu på at gøre det internationale kirkelige engagement ved klimatopmødet i København i december 2009 så synligt som muligt. Folkekirkens mellemkirkelige Råd arbejder i den forbindelse tæt sammen med vore nordiske søsterkirker og Kirkernes Verdensråd, som også prioriterer klimaarbejdet højt. Også dette samarbejde sker i regi af Danske Kirkers Råds klimaarbejdsgruppe. Ved indgangen til 2009 har Folkekirkens mellemkirkelige Råd indledt et tæt samarbejde med biskopperne om netop folkekirkens rolle ved afviklingen af det internationale klimatopmøde i København.

Klimaarbejdet er et eksempel på et arbejdsområde, som gennem Rådets internationale berøringsflade er endt på Rådets dagsorden. Som det er tilfældet med migrantmenighedsprojektet nævnt ovenfor skal det imidlertid sikres, at der efter det indledende arbejde foretages en forankring i folkekirkens menigheder og blandt de frie folkekirkelige organisationer, som har en interesse i emnet og arbejdet. Rådets muligheder for at bidrage med inspiration og viden fra den internationale kirkelige scene og ind i folkekirkens forskellige enheder afspejles forbilledligt i klimaarbejdet, men det må ikke gro fast i Rådets regi, hvor andre, nye opgaver ligger lige for. Rådet fortsætter derfor sit engage-

ment op mod klimatopmødet i 2009, hvorefter en decentralisering skal finde sted i et folkekirkeligt klimanetværk, som allerede er under opbygning.

Internationale mellemkirkelige kontakter

Det hører til blandt Rådets mest centrale opgaver at varetage folkekirkens relationer og medlemskaber af de internationale kirkelige organisationer. Folkekirken er medlem af Kirkernes Verdensråd, Det lutherske Verdensforbund, Konferencen af europæiske Kirker samt Leuenberg Kirkefællesskabet. Herudover har folkekirken observatørstatus i Porvoo Fællesskabet. Opgaven består først og fremmest i at udpege folkekirkelige deltagere i konferencer samt løbende at følge arbejdet i organisationerne og identificere de arbejdsområder, som har særlig interesse i en dansk folkekirkelig sammenhæng. Det er typisk de enkelte arbejdsgrupper, som varetager disse konkrete funktioner (jf. omtalen ovenfor).

Folkekirken har i 2008 været repræsenteret i de styrende organer i såvel Kirkernes Verdensråd, Det lutherske Verdensforbund og Konferencen af europæiske Kirker. Således sidder domprovst ved Købehavns Domkirke Anders B. Gadegaard og Grønlands biskop Sofie Petersen begge i Verdensrådets Centralkomite, mens Professor ved Det teologiske Fakultet i København, Niels Henrik Gregeren, har sæde i Det lutherske Verdensforbunds øverste Råd. Direktør for Danmarks Kirkelige Mediecenter Simon Kangas Larsen er medlem af Centralkomiteen i Konferencen af europæiske Kirker. Alle tre organer har afholdt møder i 2008.

Teologisk medarbejder for Rådet, Jan Nilsson, har endvidere deltaget som suppleant i Leuenberg Kirkefællesskabets Rådsmøde i Paris i april 2008. Udover disse centralt placerede figurer, har Rådet i 2008 sendt en række repræsentanter til møder i diverse under- og arbejdsudvalg under organisationerne samt til konferencer arrangeret af samme. Blandt de mere substantielle konferencer var i 2008 Det lutherske Verdensforbunds Europæiske Lederkonference i september i Greifswald, Tyskland, hvor biskop over Ribe Stift, Elisabeth Dons Christensen sammen med formanden for Rådet, Paul Verner Skærved, deltog fra folkekirken.

Alle de internationale organisationer har i stigende grad valgt at sætte religionsmøde på dagsordenen og Rådet har besluttet at følge op på den internationale kirkelige debat om emnet, så godt som det lader sig gøre med de ressourcer, der er til rådighed. Således var Rådet i oktober repræsenteret gennem sekretariatschef Jørgen Skov Sørensen ved en international konference i Geneve om kirkernes forståelse af islam ligesom konsulent Mogens Mogensen sammen med hospitals- og fængselsimam Naveed Baig deltog i en Porvoo konference om kristen-muslimsk dialog i Edinburgh i december. Sidstnævnte konferencedeltagelse var et samarbejde med Stiftssamarbejdet Folkekirke og Religionsmøde.

Også klimadebatten har trukket folk af huse til internationale konferencer. Sognepræst Martin Ishøj deltog i september måned sammen med Kirsten Auken fra sekretariatet i det europæiske miljønetværk ECENs Generalforsamling i Milano. En komplet liste med samtlige møder, høringer og konferencer, hvor deltagelse er finansieret gennem Folkekirkens mellemkirkelige Råd findes som bilag til Folkekirkens mellemkirkelige Råds regnskab 2008.

Rådet har tillige søgt at overføre nogle af de resultater, som er kommet fra organisationerne, til en dansk sammenhæng. Arbejdsgruppen vedr. Det lutherske Verdensforbund afholdt i september 2008 høringen "Seksualitet, ægteskab og kirke" i Trinitatis Kirke i København. Høringen var baseret på dokumentet "Marriage, Family and Human Sexuality" som blev fremlagt og drøftet ved Det luther-

ske Verdensforbunds Rådsmøde i Lund i marts 2007. Dokumentet indeholder en række teologiske overvejelser vedr. ægteskab og samliv set ud fra en luthersk teologisk holdning og blev ved høringsen belyst fra forskellige vinkler af dansk kirkeliv.

Økonomi

Folkekirkens mellemkirkelige Råd finansieres først og fremmest gennem Fællesfondens midler på linje med andre nationale folkekirkelige institutioner, f.eks. pastoralseminarierne og præsternes efteruddannelse. Fællesfonden, som bestyres af Kirkeministeriet, bidrog i 2008 med kr. 5.467.372 til Folkekirkens mellemkirkelige Råds drift, herunder dækning af folkekirkens kontingenter til de internationale organisationer, kirken er medlem af. Udover Fællesfondens bidrag figurerer Rådet med et mindre beløb på finansloven, i 2008 kr. 315.000. Herudover søges der fra tid til anden fonde og andre midler til enkeltstående projekter med mellemkirkelig relevans.

Efter et økonomisk set kritisk år i 2006 er det lykkedes Rådet gennem 2007 og 2008 at genoprette en sund økonomi med luft i budgettet og sikkerhed for medarbejderne gennem en stabil kapitalopsparing ved indgangen til 2008. Ved udgangen af 2008 er denne fremgang konsolideret med beløbet kr. 365.658 på kapitalkontoen. Hertil kommer en række mindre øremærkede opsparinger til fornyelse af kontormaskiner, udgivelse af nyt informationsmateriale og vedligeholdelse af lokaler/indkøb af inventar. Rådet sparer på samme vis op til folkekirkelige delegaters deltagelse i generalforsamlingerne i de internationale organisationer; deltagelse, der traditionelt er relativt bekostelig grundet et stort antal deltagere fra folkekirken (det høje medlemstal hjemler mange delegater).

Råd og sekretariat søger bestandigt at reducere omkostningerne gennem rationaliseringer i den daglige drift og gennem decentralisering af udgifter til rejser og deltagelse i møder. Aktiv deltagelse i fællesskabet af lejere på Den Danske Diakonissestiftelse, hvor Rådets sekretariat holder til, har i 2008 ført til økonomisk set lukrative aftaler omkring fælles brug af kopimaskine, printer, internetkobling samt indkøb af papir og andre kontorforbrugsvarer.

Samtidigt har konsolideringen af elektronisk udsendelse af alle Rådets dokumenter – påbegyndt i 2007 - samt en række andre elektroniske udsendelser fra sekretariatet betydet en anseelig nedgang i udgifter til trykning og ikke mindst pakning og forsendelse. Rådet vurderer dog at visse publikationer fremdeles bør trykkes og distribueres traditionelt for at tilfredsstille de krav om synlighed, mange af de mellemkirkelige stiftsråd efterlyser. Dette gælder fx årsskriftet, som udover at gøres elektronisk tilgængelig på Rådets hjemmeside også bestilles af de enkelte stiftsudvalg til distribution i kirker og sognegårde.

Rådet gennemførte i slutningen af 2007 en udredning vedr. kontingenter til de internationale organisationer, som folkekirken er medlem af. Rådet besluttede på baggrund heraf at anmode Fællesfonden om en gradvis stigning i tilskuddet, således at folkekirken på længere sigt betaler fuldt kontingent. Det blev i Rådet vedtaget, at fuld betaling passende kunne berammes til reformationsjubiléet i 2017, og således er der ikke blevet bedt om tilskud svarende til fuldt medlemskontingent nu og her. Fællesfonden har ikke set sig i stand til fuldt at efterkomme Rådets ønsker, men har dog tilgodeset ønskerne fra Rådet med en anseelig forhøjelse af tilskuddet til kontingenter i 2009. Rådet vil nøje følge udviklingen og fortsat sætte fokus på den omstændighed, at folkekirken i gennemsnit betaler under halvdelen af det beløb, der opkræves fra organisationerne.

Sekretariat og medarbejdere

Folkekirkens mellemkirkelige Råds daglige arbejde administreres fra Rådets sekretariat. Sekretariatet beskæftigede i 2008 fem medarbejdere, regnskabsfører Susanne Bak Knudsen med 30 timer, kommunikations- og europasekretær Kirsten Auken med 37 timer, teologisk medarbejder Jan Nilsson med 37 timer samt sekretariatschef Jørgen Skov Sørensen. Sekretær Dorte Laurberg Vedel er ansat med 20 timer, men fratrådte på barselsorlov i oktober måned. Som vikar er ansat Karen Giødesen – ligeledes på 20 timer – i et år.

Udover de lønnede medarbejdere er der knyttet en frivillig medarbejder til sekretariatet, Agnes Edinger, som hjælper med vedligeholdelse af sekretariatets databaser. Endeligt har leder af ”Projekt folkekirke og migrantmenigheder, Elisabeth Krarup de Medeiros, haft en fast arbejdsdag på sekretariatet gennem stort set hele 2008, dvs. den periode, projektet har kørt.

Der har igen i 2008 været afsat midler på budgettet til efteruddannelse og udvikling af eksisterende kompetencer blandt medarbejderne. I 2008 har der været fokus på ansættelsesjura, IT-kompetencer og sprogkunderskab samt personlig planlægning. Sekretariatet indgår i et kontorfællesskab med en række frie kirkelige organisationer på Den Danske Diakonissestiftelse. En vis del af gensidig sparring og udveksling af erfaring og faglig viden finder naturligt sted mellem de samlede medarbejdere til fordel for alle og til gavn for arbejdets udførelse.

Der er gennem de seneste år etableret en tradition med at samle sekretariatet til et årligt sekretariatsseminar udenfor sekretariatets normale fysiske rammer. Her drøftes overordnede udfordringer og arbejdsgange efter oplæg fra medarbejderne selv. I det daglige afholdes der ugentlige sekretariatsmøder, hvor medarbejderne sammen med sekretariatschefen drøfter og orienterer hinanden om ugen, der gik, og ugen, der kommer. Kommunikation er i højsædet og samarbejde prioriteres, således at den enkelte bidrager med sit bedste sammen med de øvrige medarbejdere.

Jørgen Skov Sørensen
Sekretariatschef
26. januar 2009